

200 éves a németkéri Szent Kereszt felmagasztalása katolikus templom

A bátaszéki születésű **Kolbert Mátyás** volt a németkéri önálló egyházközség utolsó, a megalakulás óta tizenötödik plébánosa. 2016-ban kérte nyugdíjazását. Szekszárdra került, ahol ez év februárjában rövid betegség után elhunyt. Sajnos nem érthette meg a templom felszentelésének 200. évfordulóját, amelyről 2018. szeptember 16-án ünnepi szentmisével és kiállítással emlékeztek meg Németkéren. Bizonyára nagy örömet jelentett volna Kolbert atya számára, ha jelen lehetett volna patronáltja, a németkéri születésű és nemrég felszentelt **Fekete Zoltán** celebrálta szertartáson. A résztvevők tisztelegtek az ősök, a templomépítők és az egyházközséget irányító papok emléke előtt. A jeles alkalommal szentelték fel az itt szolgáló lelképásztorok nevét és szolgálati idejét megörökítő márványtáblát, melyet a Németkéri Német Nemzetiségi Önkormányzat állíttatott. Az évforduló alkalmából megjelentetett kiadvány összefoglalja a lelképásztorok életrajzát és a templom történetét. A mise után megnyitott – fényképfelvételekben és tárgyokban egyaránt gazdag – kiállítás az egyházi év ünnepeivel, az évfordulókkal, a családi vallásossággal kapcsolatos emlékeket mutatta be.

1785-86-ban jöttek Németkére a német ősök. Ötvenegy családfő neve szerepel az első jegyzéken. Vallásilag egységes területről, Mainz és Aschaffenburg környékéről, többen *Jakobsthal*, *Sommerkahl* településekről érkeztek. Házaik elkészültéig érkezési helyükön, *Dunaföldváron* helyezték el őket. Kijelölték a templom, a plébánia és az iskola helyét is, de ezek megépítésére fedezet hiányában akkor még nem kerülhetett sor. A kéri hívőknek így 1788-ig Földvárra, majd Paksra kellett járniuk hóban-fagyban, tűző napsütésben. Ebben az időben mintegy 365 lelket számolt a település. A falut alapító első betelepülők családnevei közül az alábbiak még ma is jelen vannak Németkéren (több a kitelepítettek között, Németországban is megtalálható): *Ambach*, *Bachmann*, *Braun*, *Büttel* (ma *Büttl*), *Elmauer*, *Kunkel* (*Kungl*, *Gungl*), *Küfer* (*Kiefer*), *Rothenbücher* (*Rodenbücher*), *Schlosser*, *Steigerwald*, *Wahl*. Keserves sorsukat ecsetelve folyamatosan kérvényezték, hogy legyen önálló papjuk, hisz gyerekeiket nem tudták magukkal vinni a hosszú útra, betegek nem kaphattak lelki segílyt, halottakat a szentségek felvétele nélkül kellett eltemetniük.

1789. február 5-én azzal a kéréssel fordultak a helytartótanácshoz, hogy engedje át nekik haszonélvezetre a kéri plébánia számára fenntartott telket, ők majd ennek jövedelméből évi 150 forintot felajánlanak a 7 km-re lévő Vajta papjának, aki ennyiért hajlandó lett volna ellátni a papi teendőket. Erre azonban már nem került sor, a püspök ugyanis abban az évben a ferences tartományfőnök hozzájárulásával *Spáth* Tamás földvári ferencrendi atyát bízta meg a lelkészséggel. 1790-ben megépült a plébánia épülete, két termét használták ideiglenesen istentiszteletekre. A pécsi kanonok által összeállított kimutatás alapján érkezett meg az eltörölt szerzetesrendek templomaiból lefoglalt és Németkére juttatott felszerelés. A templom már 1787-ben szerepelt a telepítési költségek között, építésre 24 800 forintot, temp-

lomfelszerelésre 700 forintot, a plébánia építésére 4000 forintot szántak. A tervet *Niedermayer Xavér*, budai ácsmester és tervező készítette el.

A kéri plébánia 1805-ben vált önállóvá. A hívők az istentiszteletek érdekében nagy áldozatokra voltak képesek, így két évtizeddel a letelepedés után, 1815. április 4-én *Góczy Konrád* (1810-1818) plébános idejében megtörtént az alapkövetétel, 1818-ra készült el a ma is álló, egyhajós templom. Kőkeretes főbejárata az épület déli homlokzatán van. A templom mellett Szentháromság-szobor és egy kőkereszt áll. Az 1818. szeptember 14-én fölszentelt templomba elsőként *Markovics György* (1818-1832) plébános vezethette a híveket. Az eseményről pontos adatokat tudunk meg az 1828-as egyházlátogatás jegyzőkönyvéből: „1818-ban a Magyar Királyi Helytartótanács bőkezűségének köszönhetően erős, szilárd anyagból épült a templom, a Szent Kereszt tiszteletének ajánlva. *Bregovics János* paksi plébános és földvári kerületi esperes áldotta meg. A padlózat téglával van kirakva. A templom 17 öl hosszú, 8 öl széles, 5 ablaka van és 3 kapuja, a főbejárat a torony alatt van, egy kapu oldalt, egy a sekrestyénél. A templom teteje a toronnyal együtt zsindegyel fedett, a toronyban 3 harang van, a nagyobb 225 fontos harangot 1809-ben öntötték, a 170 fontos közepes harangot 1759-ben, a 80 fontos legkisebb harangot 1740-ben. A nagyobb, nemes oltár (főoltár) mellett van két illendően felszerelt mellékoltár, melyek közül az egyik a Boldogság Szűz Mária tiszteletére, a másik a Szent Kereszt tiszteletére lett ajánlva. Ezen kívül van egy díszes szószék, keresztelő kút, 32 szék/pad, a Szent sír, megfelelő kórus új orgonával és más egyéb hangszerekkel felszerelve.”

Bognár István 1832-ben került plébánosnak Németkére, 1858-ben ott is halt meg. Neki köszönhetjük a Németkére települők listájának kiegészítését. 1840-ben az év kezdetén a kereszteltek anyakönyve

200 éves a németkéri katolikus templom 2018, szerkesztette Szauer Ágnes és Schönveitz János.

A kiadvány megjelenését támogatta: a Németkéri Római Katolikus Plébánia.

1936. szeptember 20. Ünnepi szentmise a betelepítés 150. évfordulója alkalmából

betelt. Az utolsó lapokra a plébános feljegyezte a falu ismert történelmét. 1840. február 6-án összehívta a családok idős képviselőit és feljegyezte életkorukat, ideérkezésük évét, származási helyüket. Az anyakönyv újrakötésekor a bejegyzést leragasztották, Frost esperes talált rá 1928-ban. A később betelepülők családneve közül még megtalálhatók: *Bachmann, Baumann, Bayerle* (ma *Payerle*), *Barta, Beszterics* (*Pesztericz*), *Faber* (*Fóber*), *Hermann, Keller, Klettlinger, Krausz, Luxenburger, Mayer, Menczer, Pamer, Rauth, Reich, Sauer* (*Szauer*), *Schönhardt, Staub, Stollár*.

1848-ban a magyar és az osztrák sereg *Ozoránál* készült megütközni. Ennek hírére kis csapatot toboroztak a németkériek, és felszerelkeztek kapával, kaszával. Tüzes hazaszeretetükben megfélekedtek még a papjuk iránti tiszteletről is. Plébánosukat, Bognár Istvánt, aki egyúttal Tolna megye tiszteletbeli táblabírája volt, kihurcolták házából és őt közrefogva elindultak az elnyomó osztrákok ellen. „*Das ist auch solch ein schwarz-gelber Hund*” (Ez is egy olyan fekete-sárga kutya! – császári érzelmű). Így vitték a falun végig, míg a faluvégen többükben felülkerekedett a jobb érzés és kiszabadították őt a veszélyből.

Németkéren az 1873. évi népszámláláskor 179 házat és 1440 lakost számoltak össze. A templomban a mise latinul folyt, de németül imádkoztak és énekeltek a hívek. A németkériek a XX. század elejétől egyébként jól beszéltek magyarul, főleg a férfiak. A két háború között három vasárnap német, egy vasárnap magyar mise volt. Húsvét előtt egy-egy passiót énekeltek németül illetve magyarul. A hívek imakönyvül *Winterberg* különböző imakönyveit, to-

vább *Sibour*, párizsi érsek *Das Paradies der christlichen Seele* című könyvét használták.

Az egyházi zene, a templomi szolgálat ellátása a kántortanítók feladata volt. *Herold János* (1775-1864) és fia *István* (1837-1873), majd *Stelczer Antal* (1873-1902) gondosan ápolták az egyházi zenei hagyományokat. Méltó utódjuk lett *Welsch Károly*, aki harminckét éven keresztül működött a faluban, és az egész egyházmegyében ismertté tette a németkéri énekeseket.

A kassai születésű *dr. Onczay Gézá*t 1887. február 24-én nevezték ki Németkérré. Ajándékozások, közadakozások révén az ő működése alatt gazdagodott legjobban a templom kegytárgyakkal, szobrokkal, festményekkel. Ezekről már ideérkezése után rögtön leltárt is készített, az adományozóik nevével együtt. A még ma is látható kőkeresztnek többségének felállítására is az ő nevéhez fűződik. Németkéri szolgálata alatt épült egy új iskolaépület, (beszentelés 1892. október 16.), s került magasabb torony a templomra. Az ezüstszürke toronysüvegen megörökítették az évszámot is. A toronyra a keresztet *Johann Bachmann* (1878-1907) 1896. október 29-én, csütörtökön 11 órakor helyezte el a tornyon. A pontos időpontot leendő felesége, az 1882-ben született *Elsässer Julianna* jegyezte fel. A keresztet 2016-ban, a torony felújításakor a plébánia épületében helyezték el.

1905-ben *Angster József* és Fiai pécsi orgonagyártók építették az új orgonát. 1909-ben készült el a kálváriakápolna és a tizennégy stáció özv. *Feld Jánosné*, született *Bachmann Katalin* tizenegyezer koronás felajánlásának köszönhetően.

A felvétel az 1930-as években készült, a mise alatt a templom lépcsőjén is állnak a hívek

A templomtorony 2016-ban lecserélt keresztje, 120 évig díszítette a tornyot

Onczay plébános 1916. január 26-án, hosszú szenvedés és a szentségek felvétele után hunyt el, temetésén nagy számban jelentek meg a kerületi papok és a környékbeli hívek is. *Braun* István, németkéri születésű mágocsi plébános 1933-ban sírja fölé egy monumentális Jó Pásztor szobrot állíttatott. A síremléket, nagyszámú hívő jelenlétében az év június 29-én áldotta meg nagymányoki születésű *Frost* Péter plébános, akit 1916. május 20-án neveztek ki plébánosnak Németkérre. Viszontagságos időben kezdte meg plébánosi tevékenységét. Az elhúzódó háború a németkéri templom berendezéseit sem kímélte, 1916 szeptemberében két harangját (205 kg és 26 kg), 1918. április 30-án pedig az orgona homlokzatsípjait szerelték le katonai célra.

Ezekben a nehéz időkben „méltó szerénységgel, de magasztos érzéseknek megfelelő tartalommal és jubiláris ünnephez illő keretek között” ünnepelte meg Németkér község lakossága és plébániája a templom felszentelésének 100. évfordulóját 1918. szeptember 15-én. *Frost* Péter plébános fáradkozó gondoskodása a évfordulót valóban magasztos ünnepé emelte. A plébánia templom árván hagyott harangja nemcsak a község, hanem a közeli környék lakosságának nagy tömegét hívta a templom falai közé, ahol az ünnepi szentmisét *Halvax* József apát, mágocsi esperes tartotta meg (1883-1887 között ő volt Németkér plébánosa). Az apáti misén többek között két németkéri születésű pap, *Ambach* Mihály dunakömlödi esperes és *Braun* István cikói plébános segédkezett. A templom társadalmi és hitéleti jelentőségét, történetének főbb eseményeit „magasztos érzésektől áthatott, költői ihlettel termékeny prédikációban” *Virág* Ferenc esperes méltatta. E magas színvonalú egyházi szertartás zenei hatását *Griesbacher* Peter: *Missa „Stella Maris“* opus 141. vegyes karra írt latin miseéneke tette teljessé. A harminctagú egyházi kórus betanítása, orgona kísérettel vezetése *Welsch* Károly kántortanító választékos zenei ízlését, képzettségét, sok munkáját dicsérte.

Frost esperes a megyében az elsők között pótolta a hívek adakozása révén a templomtoronyból rekvirált lélekharangot, melyet a templombúcsú napján, 1920. szeptember 19-én áldott meg. Keresztszülei *Rodenbücher* András és neje, *Braun* Mária voltak. A harang az András nevet kapta. (A harangot *Wágner* Károly szekszárdi harangöntő készítette 8000 koronáért. Súlya 35 kg.) A másik harang 1921. március 19-én érkezett meg. (Ezt *Szlezák* László budapesti harangöntő készítette 45000 koronáért. Súlya 270 kg.) Így lett a németkéri az egyházmegye első, teljesen felszerelt templomtornya. *Frost* Péter papi hivatása mellett sokoldalú társadalmi tevékenységet vállalt. Egy új iskola megépítése volt a szívügye. Már 1921-től elkezdődtek a tervezési munkálatok, s 1924. július 6-án volt az alapkövetétel. A folyamatosan épülő új iskolában 1924. október 27-én, két ideiglenes tanteremben kezdődött meg a tanítás. 1926. november 24-én avatták fel az emeletes iskolát (kériesen Stockhochschul). 1927-ben egy 35 éves községi óhaj valósulhatott meg. *Ambach* Mihály dunaföldvári esperes közbenjárásának köszönhetően 1927. május 4-én az iskolaszék szerződést kötött a Miasszonyunkról Nevezett Kalocsai Szegény Iskolánövérsek Szerzetes Társulatával. A lakhelyek és az óvoda kialakítása, bútorozása után az első apácák már augusztusban beköltöztek a zárdába, s szeptemberben már tanítottak is. Az itt tartózkodó apácák létszáma általában kilenc volt, s közülük hat tanító- vagy óvónő volt, három pedig laikus (szakács, mosónő, kertész).

Az ezt követő években hihetetlen nagy teher nehezedett a plébános vállára. A gazdasági világválság, a hitéleti hanyatlás kihatott az egészségére, egyre többször betegeskedett. 1934 közepén megpályázta a palotabozsoki plébániát és elköltözött Németkérre.

1932-ben jelent meg *Rogér Schilling*, ciszterci rendi apát munkája, Németkér és Dunakömlöd a betelepítéstől eltelt mintegy 150 évének rendkívül alapos leírása. *Schilling* páter ebben említi meg érdekességként, hogy a németkéri templomban az oltáriszent-

ség kitételekor és Szűz Mária ünnepein istentisztelet alatt egy fehér ruhás „szűz lány” selyem párnán fehér mirtuszkoronát tartott, mellette jobbról és balról egy-egy fiú állt égő lámpással a kezében. A hagyomány eredetéről és jelentőségéről annak idején a németkériek csak annyit tudtak mondani, hogy ez valamiféle Bruderschafts-Kranz (barát/sági koszorú). Valószínűleg ennek hagyománya öröklődött, hiszen a 60-as években is szokás volt, hogy nagyobb ünnepeken négy kislány liliomot, illetve négy nagylány lámpást tartva állt az oltár előtti térben. A körmenetekben is szerepet kaptak ezek a lányok – a baldachin (Himmel) mellett mentek.

A lakosság száma 1900-ban 1862 fő volt, ami 1930-ra 2142-re növekedett. 1935-től harmincöt éven át Hoffmann Kálmán volt Németkér plébánosa. Ambach Mihály dunaföldvári apátplébános és kerületi esperes jelenlétében vette át a plébániát. Felkarolta a hitbuzgalmi egyesületeket, a már régebben létező Oltáregyletet, Mária Társulatot, a Katolikus Ifjúsági Egyletet, Szívgyárdát, a Jézus Szíve Társulatot, a férfiak számára pedig Credo Egyesületet szervezett. 1935. június 3. és július 25. között sikerült a templom belső felújítása, ami a szentek szobraira, a fémfelületekre, az aranyozásokra és a falak újrameszelésére terjedt ki. Az 1623 pengős költség 92%-át közvetlenül a hívek biztosították (közülük ketten 350, illetve 180 pengőt hagyományoztak e célra), így a templom tartalékforrásaiból a munkálatokra csak 128 pengőt kellett biztosítani.

1936-ban Hoffmann Kálmán plébános honosította meg külföldi mintára az úgynevezett jubileumi szentáldozást. A gyerekek elsőáldozásával egy időben a 25 és 50 évvel azelőtti áldozók is részt vettek az ünnepi szentmisén. Ebben az évben 32 fő végzett ezüst, 16 arany szentáldozást. Így történt ez a háború végéig, de a kitelepítés utáni évtizedekben erre az eseményre hosszú ideig nem került sor. A hagyományt csak 1979 körül, németországi kezdeményezésre élesztették fel. Az 1920-as évek elején születettek érkeztek haza arany elsőáldozásra, közöttük az Németkéren született Otto Rodenbücher (1922-1984), schwabachi pap is, aki 1946. június 5-én szüleit követve csatlakozott a kitelepítettekhez. A hosszú vonatúton folyamatosan tartotta a lelket a végsőig el-

keseredett emberekben, imádkozott velük. Neki köszönhetjük a vagonokba zsúfolt emberekről készült pontos névjegyzéket, amit a felügyelőkől rövid időre kölcsönkapott iratok alapján készített. Az itthon megkezdett teológiai tanulmányait a németországi Eichstätt Katolikus Egyetemén folytatta. 1948. december 18-án szentelték pappá, ami valóságos népünnepe volt, a környéken lakó valamennyi honfitársa részt vett a szertartáson. A mise után fénykép készült a németkériekről, külön a nőkről és a férfiakról, mert egy képre nem fértek el valamennyien. Ő pedig életfeladatának tekintette egy, a németkériek által is lakott körzetben építendő templom megvalósítását. Ő lett az 1967-ben Nürnberg közelében szentelt schwabachi Szent Péter és Pál templom első papja. Tizenöt évig gondozta egyházközsége híveit. A jubileumi szentáldozás minden évben különleges jelentést kapott Németkéren, hisz a jubilánsok nagy része külföldről, Németországból, Kanadából vagy az Egyesült Államokból érkezett.

Hoffmann Kálmán szervezésében 1936. szeptember 19-én és 20-án a búcsúval együtt emlékeztek meg a betelepítés 150. évfordulójáról, a fúvószenekar közreműködésével. Számos vendég érkezett akkor is, köztük több egyházi méltóság. Megemlékeztek az ősök eredményeiről, magasztalták teljesítményüket. Német nyelvű emléktáblát helyeztek el a következő szöveggel: „Zur Erinnerung an die 150jährige Ansiedlungsfeier. 1786-1936” (A betelepítés 150. évfordulójának emlékére). Az ünnepség keretében beszentelték és emlékhellyé nyilvánították az első tanító, Johann Herold még ma is álló sírját. Herold még az óhazában született, tízévesen indult útnak családjával, s került Németkérré. A sírkő felirata magyarul: „Itt nyugszik Isten nevében Johann Herold, meghalt 1864. január 3-án életének 89. évében. 52 éven át Németkér tanítója. Béke porainak.”

Az 1937-es esztendő a következő évben Budapesten rendezendő XXXIV. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusra történő készülődés jegyében telt. Az esperesi kerület október 31-én Eucharisztikus napot rendezett, melyen a németkériek 115 kocsin, mintegy 600-an vettek részt a községi előljárákkal és tanítókkal együtt, s a teljes zenekar is elkísérte őket. 1938 májusában hatvanegy németkéri utazott

A kálvária télen és a templom napjainkban

Ahogy régen!
2016. június
5-én
a szentmisén
a táncsoport
tagjai
viseletben
álltak
a padosorok
mellett

a kongresszusra. Ugyancsak 1937-ben cseréltette ki a közalapítványi uradalom a templomtorony korhadt gerendázatát és festette újra a bádofedelelt.

1940-ben szerveződött meg a Volksbund der Ungarndeutschen. Az iskolában az addigi vegyes nyelvű oktatás helyett szeptembertől három különböző tagozat indult: tiszta magyar 20, német 90 és a vegyes 200 tanulóval. Sorozások következtek, majd 1941-ben Magyarország is belépett a világháborúba. A harctéri hírek, az elesettekről szóló értesítések rányomták bélyegüket a hívek hangulatára, családtagjaikért érzett aggodalmukban az imádság erejében bíztak. A katonákért rendszeresen mondatkák szentmisét, többen felajánlásokat tettek a templom javára, megnövekedett a gyónások, áldozások száma, a templom hétköznapiakon is megtelt. 1941 augusztusára már hat hősi halottja volt Németkérnek, húsz főről pedig semmit sem tudtak a hozzátartozók. Az 1941. évi népszámláláskor a község 2411 lakosának tették fel azt a kérdést, hogy mi az anyanyelve, és hogy milyen nemzetiséghez tartozik. 2053-an vallották magukat német anyanyelvűnek, 1175 fő tekintette magát német nemzetiségűnek. 1942-ben az Oroszországban harcoló 2. magyar hadsereg katonái hazaindultak, úgy hitték, le is szerelhetnek. A háborúnak azonban még nem volt vége. A rettegés és a nehézségek fokozódtak, az ellátás akadozott. 1943. július 10-én helyezték Németkérre Isgum Józsefet káplánnak, aki 1945-ig szolgált Hoffmann plébános mellett. Nagyon sokat foglalkozott a fiatalokkal, a Katolikus Legényegylet tagjait fogta össze, a Szívőárda mozgalom fiú tagjaival is ő fog-

lalkozott. E mozgalom célja: a valláserkölcsei és hazafias nevelés elmélyítése, ezen belül a családi élet megszerettetése, a tekintélytiszteltet fejlesztése, a munkára és a kötelességteljesítésre nevelés volt. A vasárnapi 3 órás litánia előtt jöttek össze a templom melletti iskolában. Ez időben két kispap is élt a faluban, Rodenbücher Ottó másodéves pécsi teológus és Polgár László jezsuita kispap. Az 1943-as karácsonyi ünnepekben nem volt prédikáció, a templomban is kevesen voltak.

1944-ben a község valamennyi hadra fogható, német nevű férfit a Waffen-SS-be sorozták be. Néhányuknak sikerült megszöknie és a magyar hadseregbe bevonulnia. A többieket a budai harcokban vetették be, tíz halottról tudunk. 1944. november 26-án az oroszoktól való félelmükben negyven család menekült nyugatra. A drezdai bombázást átvészelt többségük visszatért azonban Németkérre. A szovjet csapatok december 3-án érték el Németkért, s 1945. január 5-én kezdődött meg a deportálás. Néhány napi élelemmel és ruhával indultak „kis munkára” 18-40 év közötti férfiak és nők. Január 6-án a férfiak a szekszárdi fegyházba kerültek, a nőket pedig az ukrajnai Donbászba vitték. 1945 tavaszán további ötvennégy férfit vittek Tolnára. Nyáron elkezdődött a németek kitelepítésének előkészítése. Házaikat kizajátították, vagyonukat elkobozták, a családokat összeköltöztették. Júliusban már jöttek az első magyar telepesek. 1946-tól aztán három hullámban Németország nyugati és keleti részébe üzték el az itt élő németek túlnyomó részét. A kitelepítési névjegyzékre felkerült 2496 személyből 1855-öt telepítettek ki. He-

2016. június 5. Kolbert Máttyás prédikál a kitelepítési emlékmisén

lyükre *Endrődről* és *Mezőtúrról* jöttek magyar családok. Más élet kezdődött. A templomban félig üresek voltak a padok, misére többnyire a régi németkériek jártak, az új telepesek közül csak páran. 1947 novemberében érkeztek az áttelepített felvidéki magyarok, közülük majdnem mindenki református volt.

1948-ban az iskolát is államosították, az apácákat eltiltották a tanítástól. Egy ideig még a zárdában maradhattak, majd el kellett hagyniuk helyüket. A zárdakápolna oltára, padjai a templomba kerültek. 1949-ben érkeztek haza az elhurcoltak az ukrainai Donbaszból, a kitelepítés elől elmenekültek közül is többen visszakerültek Németkérrre. Többségük család, vagyon és ház nélkül maradt. Az 1947-es kitelepítés elől mintegy kétszázan menekültek el. Duna-földváron vagy Pakson húzták meg magukat, csak az 50-es években mertek visszatelepülni a faluba. Bár nagyon lecsökkent a templomba járók száma, de folyamatosan volt a falunak papja, volt hittanoktatás, elsőáldozás és bérálás, templomi esküvő. Az őslakosokat és leszármazottaikat egyházi szertartás keretében temették. Misét is „íráttak” az elhunytak emlékére. Feltételezhető, hogy az egyházközség megalakulásától kezdve készültek úgynevezett „alapító levelek”, melyekben az elhunytak emlékére tettek különböző összegű alapítványt a rokonok. Az alapító levél tartalmazta a nem ritkán magas (akár 3000 pengő) összeget, a szentmise évenkénti időpontját. Egy 1916. október 25-én kelt alapító levél szerint 200 pengőt adományoztak a németkéri származású plébánosok, *Mayer György*, *Ambach Mihály* és *Braun István Dr.* *Onczay Géza* volt németkéri plébános,

kerületi esperes lelki üdvéért évente január 27-én mondandó koporsós gyászmisére.

Az őslakosok és az új telepesek között nagy volt a feszültség, a bizalmatlanság, a hitélet stagnált, a politikai nyomás miatt a hitoktatás megszervezése is nehézségekbe ütközött. Ebben a nehéz időszakban is Hoffmann esperes volt a hívek lelki gondozója. 1969-ben még meglátogatta régi híveit Büchenbachban és Schwabachban, 1970. június 12-én tüdőembóliában meghalt. Temetésén harminchat pap vett részt, *Bognár István* (volt németkéri plébános) kriptájában temették el.

Hoffmann esperes halála után, 1970-ben *Isgum József* lett az új németkéri plébános. Jó kapcsolata megmaradt az itthon maradt és a kitelepített „legényeivel”, jól ismerte egyházközsége híveit. A *Historia* domusból hiányzó évek történéseit visszaemlékezésésként írta meg, gondosan feljegyezve az eseményeket, köztük a kitelepítést, a kitelepített családok, személyek nevét, lakcímét. Az 1985-ben szervezett nagy ünnepségnek maga is tevékeny résztvevője volt, amikor megünnepelték a németek betelepítésének kétszázadik évfordulóját. A háromnapos ünnepség kiemelkedő eseménye volt az ünnepi szentmise, melyet több plébános celebrált, így a testvértelepülés, Büchenbach papja, *Norbert Kachel* is. A németkérieken kívül énekelt a Schwabach és Büchenbach települések egyesített kórusa, a németkéri születésű *Michael Sommer* vezetésével. Szívszorító találkozásokra került sor, hiszen szinte valamennyi családnak voltak külföldről érkezett vendégei. Aki tudott, hazalátogatott Németországból, Ausztriából, Kanadából és az Egyesült Államokból. *Isgum* 1991-ben parókiát cserélt *Kolbert Máttyás* paksi plébánossal, utóbbi így került Németkérrre, ahol 25 évig szolgálta híveit, és szép sikereket ért el. Nagyon jó kapcsolatot épített ki a településvezetéssel. Ennek a gyümölcsöző kapcsolatnak lett az eredménye, hogy 2013-ban megújult a plébánia épülete, majd 2016-ban lecserélték a templomtornyot. Tartalmas, szép szertartásai miatt sokan tartották esküvőjüket a németkéri templomban, kereszteltették itt a gyermekeiket. A 2012 júliusában megrendezett falunapon a *Németkéri Németiségért Nívódíjat* vehette át *Főber Ferenctől*, a Németkéri Német Nemzetiségi Önkormányzat elnökétől. Búcsúmiséje Németkéren volt 2016. augusztus 5-én. Rövid, de súlyos betegség után 82 éves korában, áldozópapságának ötvennyolcadik évében, 2018. február 23-án Pécsett hunyt el.

2016. június 5-én emlékeztek meg Németkéren a németek betelepüléséről, az 1945-ben elhurcoltakról és az 1946-47-ben elűzöttekről. Az ünnepi szentmisét *Kolbert* atya celebrálta, majd a mise után megállította a Községháza falára került három emléktáblát. Távozásá óta nincs állandó papja a falunak, a paplak üresen áll. Jelenleg folyik a templom külső-belső felújítása, a németkériek bizakodóak: talán lesz új lakója a plébániának és a megszépült templomnak.

Szauer Ágnes